

Satul românesc - creator și păstrător de artă creștină populară

Cuvântul Preafericitului Părinte Patriarh Daniel rostit la Sesiunea de deschidere a Conferinței Naționale Unitate dogmatică și specific național în pictura bisericească, ediția a VII-a, Palatul Patriarhiei, luni, 10 iunie 2019.

Satul românesc - creator și păstrător de artă creștină populară

Ne întrunim astăzi în Aula Magna „Teoctist Patriarhul” a Palatului Patriarhiei, pentru lucrările celei de-a VII-a ediții a Conferinței Naționale Unitate dogmatică și specific național în pictura bisericească, organizată de către Comisia de Pictură Bisericească a Patriarhiei Române, în parteneriat cu Secretariatul de Stat pentru Culte. Actuala ediție este dedicată valorificării moștenirii istorice, culturale și spirituale a satului românesc autentic, ca omagiu adus contribuției sale majore la devenirea multiseculară a poporului român.

Tema conferinței din acest an este Satul românesc, izvor de artă creștină, tradiție și continuitate etnică, temă determinată de faptul că Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a declarat anul 2019 ca An omagial al satului românesc (al preoților, învățătorilor și primarilor gospodari) și An comemorativ al patriarhilor Nicodim Munteanu și Iustin Moiescu și al traducătorilor de cărți bisericești.

Satul este spațiul în care s-au format și păstrat, de-a lungul timpului, cele mai multe dintre valorile noastre spirituale, culturale și identitare, transmise până la noi. Satele românești, cu bisericile și casele lor primitive, cu porți largi, dăltuite de mâini măiestre, cu cimitire în care moșii și strămoșii își dorm somnul de veci în morminte străjuite de cruci și îngrijite cu evlavie de urmași, sunt purtătoarele unui limbaj tainic și totodată vizibil, limbajul tradiției, al continuității fizice și spirituale a acestui neam, în care sufletul românesc se oglindește, arătându-și chipul său cel mai autentic și mai demn de admirație.

Lucian Blaga spunea pe bună dreptate că „veșnicia s-a născut la sat”; nicăieri nu se vede mai limpede legătura dintre generațiile trecute și cele prezente, dintre tradiție și actualitate.

Patrimoniul cultural al României, una dintre cele mai valoroase bogății pe care încă le avem, este în mare măsură un patrimoniu cultural religios. El creează, așa cum spuneam, punți între generațiile trecute, prezente și viitoare, constituie o sursă inepuizabilă de inspirație religioasă și artistică, o atracție pentru pelerini și turiști, contribuind, în același timp, și la dezvoltarea economică a țării.

Creațiile artistice din sfera artei populare, de factură liturgică, prin marca lor identitară, reprezintă perpetuarea unei sensibilități a comunității rurale, păstrătoare a credinței creștine și a tradiției românești. Această artă bisericească, plină de simplitate, a țărânului român este totodată profundă și consistentă pentru că păstrează esențialul, unind smerenia și delicatetea sufletului cu dorința de frumusețe veșnică, netrecătoare.

Din nefericire, multe dintre aceste opere de artă și creativitate umană, care au păstrat și perpetuat frumosul de-a lungul secolelor, sunt din ce în ce mai fragile. Supraviețuirea acestor opere de artă bisericească depinde de grija și investiția pe termen lung în conservarea, restaurarea și întreținerea lor. Nu trebuie să privim nostalgic și cu acea așa-zisă pasivitate „mioritică”, adeseori invocată, ci să ne mobilizăm energic și responsabil întru salvarea satului românesc și a inestimabilului său patrimoniu, să unim rugăciunea cu acțiunea, solidaritatea și frățietatea cu voința de a ajuta în mod efectiv și eficient satul românesc.

Deschidem astăzi a VII-a ediție a Conferinței Naționale Unitate dogmatică și specific național în pictura bisericească, eveniment care a fost inaugurat în anul 2012. Continuitatea și popularitatea acestei Conferințe naționale exprimă cât de importantă este comuniunea specialiștilor din diferite medii ale artei bisericești și cât de relevantă este întâlnirea lor într-un cadru organizat. Scopul este acela de valorificare a progreselor înregistrate în prezervarea patrimoniului religios, de actualizare și de prezentare a cercetărilor efectuate în domeniul artei bisericești, astfel încât specialiști din toate domeniile să poată completa activitatea lor practică, adăugându-i multiple cunoștințe teologice, istorice și estetice.

Începând din anul 2018, Conferința adună laolaltă experți sau specialiști din domenii diferite, fiecare cu specificul respectiv, dar având același numitor comun – preocuparea pentru conservarea și punerea în valoare a patrimoniului bisericesc. Lucrările sunt organizate pe secțiuni, fiecare având ca obiect un anumit domeniu de activitate: Conservare-restaurare, Arhitectură bisericească, Istoria artei ecleziale românești, Pictură Bisericească, având ca scop cunoașterea reciprocă a celor care creează, conservă și restaurează valori artistice patrimoniale.

În acest fel, este pus în evidență specificul fiecărui domeniu, pe de o parte, iar pe de alta, mai ales în ceea ce privește calitatea de patrimoniu religios, este subliniată conlucrarea tuturor acestor specialiști într-un ansamblu arhitectural coerent. Reunirea acestor direcții de cercetare și de activitate reprezintă un bun prilej de expunere și de dezbatere a problemelor întâmpinate de specialiști, în demersul lor de a îmbogăți acest patrimoniu, de a-l conserva și de a-l promova în societatea contemporană.

În cadrul Conferinței, va avea loc și vernisajul Expoziției Breslei Pictorilor Bisericești, aflată la a doua sa ediție, care își confirmă rolul ce i-a fost destinat în proiectul inițial și anume cel de a oferi o imagine de ansamblu a picturii bisericești contemporane. Ediția de anul acesta întrunește un număr dublu de lucrări față de cea anterioară. Fiind parte integrantă din lucrarea Bisericii în slujba credinței,

iconografia nu este doar o artă decorativă, pedagogică și estetică, ci, în primul rând, o mărturisire vizuală a adevărului de credință privind Înomenirea sau Întruparea Cuvântului veșnic al lui Dumnezeu și în același timp o chemare la rugăciune sau la comuniunea spirituală cu El și cu persoanele sfinte reprezentate în icoane.

Prin lucrarea pictorilor bisericești consacrați sau recunoscuți de ea, Biserica se exprimă, în fiecare icoană și pictură bisericească, drept Biserică mărturisitoare, deoarece teologia liturgică exprimată în iconografie este o teologie mărturisitoare, misionară și universală, care poate inspira și generația noastră, chemată la înnoire spirituală.

Așadar, pictorii bisericești nu sunt simpli artiști sau meșteșugari, simpli cunoscători ai unor tehnici artistice, înzestrați cu mai mult sau mai puțin talent, ci ei sunt vestitori ai luminii celei neînserate, ai păcii, bucuriei și slavei Împărăției Cerurilor. De aceea, Biserica se îngrijește cu responsabilitate de formarea, promovarea și confirmarea iconarilor și pictorilor bisericești, ca misionari ai dreptei credințe și ai frumuseții netrecătoare.

Ca element de noutate față de edițiile precedente, pe toată perioada desfășurării evenimentului îi avem în mijlocul nostru și pe consilierii de patrimoniu din cadrul Centrelor Eparhiale din țară, atât pentru a le prilejui întâlnirea cu specialiștii autorizați de Comisia de Pictură Bisericească, cât și pentru dezbaterile administrative.

Această inițiativă urmărește multiple scopuri: informarea Centrelor Eparhiale asupra activității breslei pictorilor bisericești, creșterea gradului de instruire și familiarizare cu Regulamentul pentru Organizarea și Funcționarea Comisiei de Pictură Bisericească, atât în rândul specialiștilor autorizați de Comisia de Pictură Bisericească, cât și în rândul consilierilor de resort din cadrul Centrelor Eparhiale, asigurarea unui suport logistic pentru dezvoltarea și eficientizarea circuitului documentelor și mai ales relaționarea eficientă dintre Sectorul Cultură și Patrimoniu Religios al Administrației Patriarhale și Sectoarele de resort din cadrul Centrelor Eparhiale, respectiv specialiștii autorizați de Comisia de Pictură Bisericească.

Felicităm pe organizatori și binecuvântăm pe toți participanții, cu speranța că și această ediție a Conferinței Naționale Unitate dogmatică și specific național în pictura bisericească va constitui un prilej de intensificare a misiunii Bisericii Ortodoxe Române privind conservarea și punerea în valoare a patrimoniului său cultural – tezaur sacru moștenit de la înaintași, dar care trebuie conservat,

îmbogățit și evidențiat în permanență, cu talent și efort, cu multă responsabilitate și cu bucuria realizării comuniunii între generații.

† Daniel

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

basilica.ro